

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/301/2021
Identifikačné číslo spisu:	8118211907
Dátum vydania rozhodnutia:	24.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8118211907.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ing. Maria Dubaňa a sudcov JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcov 1/ P. U., narodeného XX. D. XXXX, A. XXX, 2/ D. U., narodeného XX. E. XXXX, Š. H. XXX, 3/ E. U., narodeného XX. D. XXXX, M., U. XX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Igorom Šafrankom, Svidník, Sovietskych hrdinov 163/66, 4/ E. Ľ. J., rod. U., narodený XX. F. XXXX, M., P. XXX/XX, proti žalovanej obchodnej spoločnosti BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE SA, so sídlom Boulevard Haussmann 1, 75009 Paríž, Francúzska republika, zapísanej v parížskom Registri obchodu a spoločností pod č. 542 097 902, konajúcej na území Slovenskej republiky prostredníctvom BNP PARIBAS PERSONAL FINANCE SA, pobočka zahraničnej banky, so sídlom Karadžičova 2, 811 09 Bratislava, IČO: 47 258 713, zapísanej v Obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I, oddiel: Po, vložka č. 2990/B, zastúpenej advokátskou kanceláriou SOUKENÍK - ŠTRPKA, s. r. o., Bratislava, Šoltésovej 14, IČO: 36 862 711, o zaplatenie 4 660,62 eur spolu s prísľ., vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 14Csp/191/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. februára 2021 sp. zn. 1CoCsp/1/2021, takto

rozhodol:

I. V dovolacom konaní na strane žalobcu pokračuje s právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne E. U., rod. H., narodený XX. D. XXXX, ktorá zomrela XX. D. XXXX, naposledy bytom A. XXX, s jej dedičmi: 1/ P. U., narodený XX. D. XXXX, A. XXX, 2/ D. U., narodený XX. E. XXXX, Š. H. XXX, 3/ E. U., narodený XX. D.S. XXXX, M., U. XX/XX, 4/ E. Ľ. J., rod. U., narodená XX. F. XXXX, M., P. XXX/XX.

II. Dovolanie zamieta.

III. Žalobcom 1/ až 4/ priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinstančný súd“) rozsudkom z 13. novembra 2020 č. k. 14Csp/191/2018-175 žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 4 660,62 eura spolu s ročným úrokom z omeškania vo výške 5 % od 29. januára 2019 do zaplatenia a žalobkyni

priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 100 %. Rozhodnutie právne zdôvodnil ustanoveniami § 2 písm. a), písm. b), § 4 ods. 1, ods. 2, ods. 4, ods. 5 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, 40 ods. 1, ods. 3, § 451 ods. 1, ods. 2, § 456 OZ, § 489, § 100 ods. 1, § 107 ods. 1, ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) a vecne tým, že časť úverovej zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru z 08. decembra 2002, na základe ktorej právny predchodca žalovanej (CETELEM SLOVENSKO a. s.) poskytol pôvodnej žalobkyni úver vo výške 15 200 Sk na nákup spotrebného tovaru, týkajúca sa úverovej karty (bod C), je súčasťou preťače zmluvy, ktorá sa týka iného spotrebiteľského úveru, pričom z obsahu časti C) zmluvy nevyplyva, že by účastníci riadne uzavreli zmluvu o revolvingovom úvere. K tomuto záveru súd prvej inštancie dospel z formulácie, ktorou (pôvodná) žalobkyňa len prejavila súhlas s tým, aby ju žalovaná zaradila do zoznamu žiadateľov o poskytnutie úverového rámca. Prvoinštančný súd za použitia vyššie citovaných zákonných ustanovení mal za to, že zmluva o revolvingovom úvere je absolútne neplatná pre nedodržanie obligatórnej písomnej formy a o. i. zdôraznil, že žalobkyňa nepodpísala uzavretie zmluvy o revolvingovom úvere s pevne stanoveným úverovým rámcom a s konkrétnymi náležitosťami (§ 4 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z. z.), z čoho vyvodil jej neplatnosť (§ 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Dodal, že aj pri prijatí záveru o uzavretí zmluvy o revolvingovom úvere s obsahom podľa úverových podmienok, pri mesačnej splátke, ktorá je určená iba percentom poskytnutého aktuálneho úverového rámca, nie sú špecifikované úroky a poplatky, z ktorého dôvodu bolo na mieste aplikovať aj ustanovenie § 4 ods. 5 zákona č. 258/2001 Z. z. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti uviedol, že pri neplatnosti zmluvy sú zmluvné strany povinné vrátiť si to, čo si navzájom plnili. Vzhľadom na vznesenú námietku premlčania žalovanou súd prvej inštancie posudzoval dôvodnosť tejto námietky; ohľadom subjektívnej premlčacej doby poukázal na vyjadrenie Združenia HOOS; z neho vyplýva, že žalobkyňa kontaktovala toto združenie 02. marca 2017, z čoho súd vyvodil, že prvá informácia, ktorú žalobkyňa dostala bola v januári, alebo februári 2017, kedy sa prvýkrát mohla dozvedieť o tom, že vo vzťahu k žalovanej si môže uplatniť bezdôvodné obohatenie. Keďže žaloba bola súdu doručená 14. októbra 2018, prvoinštančný súd konštatoval neuplynutie dvojročnej subjektívnej premlčacej doby a za podstatné považoval reálnu vedomosť žalobkyne. Vo vzťahu k objektívnej premlčacej dobe pozornosť upriamil na to, že je namieste použitie 10-ročnej premlčacej doby, keďže samotná žalovaná spôsobila neplatnosť zmluvy, resp. že zmluva vôbec nevznikla, keďže žalovaná súdu ani nepredložila ňou podpísanú zmluvu. S prihliadnutím na znenie časti C) úverová karta, žalovaná konala minimálne vo forme nepriameho úmyslu bezdôvodne sa obohatiť, keďže uvedená časť neobsahuje konkrétne náležitosti zmluvy, dôvodil súd prvej inštancie a doplnil, že žalovaná napriek súdnej praxi týkajúcej sa posudzovania takejto zmluvy prijímala plnenia od žalobkyni až do februára r. 2017. V nadväznosti na uvedené zistenia súd prvej inštancie prepočítaval všetky platby realizované od 14. októbra 2008 do 14. októbra 2018 a nakoľko žalobkyňa za uvedené obdobie realizovala úhrady vo výške 9 729,64 eura ale finančné prostriedky načerpala iba vo výške 4.958,47 eura, žalobe v celom rozsahu vyhovel a žalobkyni priznal žalovanú istinu spolu s príslušným úrokom z omeškania odo dňa nasledujúceho po doručení predmetnej žaloby žalovanej. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“, alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 18. februára 2021 sp. zn. 1CoCsp/1/2021 rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP potvrdil a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Posudzujúc správnosť napadnutého rozsudku, vychádzal z aplikácie zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch účinného v čase uzavretia zmluvy, t. j. 8. decembra 2002. K vznesenej námietke premlčania žalovanou konštatoval správnosť záverov súdu prvej inštancie, ktorý vychádzal z toho, že skutočnú vedomosť o získaní bezdôvodného obohatenia získala (pôvodná) žalobkyňa až na základe vyjadrenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa - HOOS, pričom informácie v tomto smere obdržala v mesiaci január a február 2017. Keďže žaloba bola súdu prvej inštancie doručená 14. októbra 2018, bola podaná v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe.

2.1. Odvolací súd aproboval aj prvoinštančným súdom použitú (objektívnu) desaťročnú premlčaciu dobu, keď uviedol, že to bola žalovaná, ktorá spôsobila neplatnosť zmluvy úmyselným spôsobom. Kriticky hodnotil závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. októbra 2018 sp. zn.

1Cdo/238/2017, podľa ktorého nie veriteľ má dôkazné bremeno dokázať svoju nedbanlivosť, ale spotrebiteľ má povinnosť dokázať vedomostnú a vôľovú zložku úmyselného konania na strane firmy. Odvolací súd svoj skeptický postoj vyjadril tým, že vznikajú úvahy o kolízii takéhoto postupu s princípom efektivity úijného práva; bol názoru, že je problematické, aby spotrebiteľ preukázal firme jej vedomosť o porušovaní pravidiel a tiež preukázal uzrozenie (vedomosť) na strane osôb konajúcich za veriteľa, že sa veriteľ obohacuje. Navyiac za problematickú považoval otázku, že ak je dodávateľ (poskytovateľ úveru) právnickou osobou, tak u ktorej osoby na strane firmy má spotrebiteľ dokazovať vedomosť o porušovaní práva. Spotrebiteľ by mal dokázať poskytovateľovi úveru vedomostnú a vôľovú zložku úmyselného konania osôb konajúcich za firmu, ale môže ísť najmä o vedomosť na strane konateľov, spoločníkov poskytovateľa alebo obchodných zástupcov. V prípade priameho úmyslu má pritom spotrebiteľ preukázať, že poskytovateľ vedel o porušovaní jeho práva a že sa chcel takto na úkor spotrebiteľa obohatiť. Ozrejmil, že aj keď na aplikovanie desaťročnej premlčacej doby postačuje aj nepriamy úmysel, pri tomto zavinení má spotrebiteľ náročnú úlohu dokázať, že firma vedela, že porušuje pravidlá financovania a že je pre tento prípad uzrozená s tým, že sa na úkor spotrebiteľa obohacuje.

2.2. V kontexte zisteného skutkového stavu odvolací súd následne akcentoval, že obzvlášť problematický je stav, keď spotrebiteľ (žalobca) sám nemal vedomosť o existencii nesprávneho postupu poskytovateľa úveru a poukázal na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-449/13, Consumer Finance SA proti Ingrid Bakkausovej a spol., v zmysle ktorého vyžadovanie od spotrebiteľa preukázať konanie na strane dodávateľa je v rozpore s princípom efektivity; išlo o prípad francúzskych súdov, ktoré sa zaoberali dokazovaním porušenia pravidiel o preverovaní bonity spotrebiteľa: „...Ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej dôkazné bremeno nesplnenia povinností upravených v článkoch 5 a 8 Smernice 2008/48 zaťažuje spotrebiteľa“. Podľa odvolacieho súdu je oproti vyššie uvedenému prípadu v predmetnej veci ďaleko viac náročnejšie dokázať firme jej vedomosť a uzrozenie o porušovaní pravidiel týkajúcich sa poskytnutia úveru; spotrebiteľ má možnosť len poukázať na fakty, ku ktorým došlo, no je extrémne náročné dokázať vedomostnú a vôľovú zložku konania firmy, konštatoval odvolací súd.

2.3. Odhliadnuc od týchto úvah odvolací súd napokon zdôraznil, že úmysel (minimálne nepriamy) je daný absenciou náležitých údajov o konkrétnej výške RPMN v predmetnej zmluve o spotrebiteľskom úvere, čo je úmyselné porušenie zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch; z toho potom vyplýva ako nutný dôsledok aj úmysel (minimálne nepriamy) na strane dodávateľa získať bezdôvodné obohatenie. Na uvedenom základe konštatoval správnosť úvah súdu prvej inštancie o možnosti aplikovania 10-ročnej objektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia a danosť odklonu od názorov vyjadrených v cit. rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/238/2017 (§ 220 ods. 3 CSP). Napriek uvedenému mal úmyselné porušenie zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch zo strany žalovanej (aj tak) preukázané, pretože žalovaná (jej právna predchodkyňa) má poznať ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch, tieto správne aplikovať a premietnuť náležitosti ním stanovené do konkrétneho znenia zmluvy. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, majúc za to, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a nezohľadnil odklon od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. októbra 2018 sp. zn. 1Cdo/238/2017. Nesúhlasila s takým hodnotením veci, že mala spôsobiť neplatnosť zmluvy úmyselným spôsobom, pretože samotné porušenie právnej povinnosti, ktoré neskôr viedlo k vyhláseniu zmluvy za neplatnú, nemožno považovať za konanie vedúce k úmyselnému bezdôvodnému obohateniu. Úmysel musí od počiatku smerovať k bezdôvodnému obohateniu, t. j. dodávateľ by musel od počiatku konať s vedomím, že sa chce bezdôvodne obohatiť na úkor spotrebiteľa. V danom prípade jej však takýto úmysel nebol preukázaný a navyše, z jej konania po uzavretí zmluvy bolo zjavné, že sa bezdôvodne obohatiť nechcela. Žalovaná resp. jej právny predchodca totiž svoj záväzok poskytnúť spotrebiteľský úver riadne splnila, za

čo následne očakávala, že získa ako odmenu zmluvne dojednané úroky; žalovaná konala v dobrej viere v platnosť zmluvy. Namietala, že pokiaľ odvolací súd skutočnosť, že dôkazné bremeno o úmysle žalovanej nemôže zaťažovať žalobcu ako spotrebiteľa založil na rozhodnutí Súdneho dvora EÚ vo veci C-449/13, svoje závery vyslovené v tomto rozhodnutí vyložil a aplikoval extenzívne tak, že v podstate spotrebiteľa nemôže zaťažovať dôkazné bremeno. Aplikáciu uvedeného rozhodnutia mala na daný prípad za neprípustnú s tým, že Súdny dvor EÚ nekonštatoval, že spotrebiteľa nemôže vôbec zaťažovať dôkazné bremeno, taktiež v ňom ani nekonštatoval, že spotrebiteľa nemôže zaťažovať dôkazné bremeno vo vzťahu k preukázaniu dodávateľa získať úmyselne bezdôvodné obohatenie. Dovolateľka predostrela celý rad argumentov, v zmysle ktorých na dokázanie úmyslu žalovaného je potrebné s poukázaním na konkrétne okolnosti prejednávanej veci preukázať, že žalovaný ako veriteľ v čase jej uzavretia a prijatia plnenia na základe tejto zmluvy skutočne chcel, resp. vedel, alebo bol aspoň uzrozumený s tým, že sa na úkor žalobcu bezdôvodne obohacuje. Z ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že dôkazné bremeno pri preukazovaní úmyslu žalovaného bezdôvodne sa obohatiť zaťažuje žalobcu. Žalobkyňa však dôkazné bremeno neuniesla a počas celého konania v tomto smere neprodukovala žiadne relevantné dôkazy. Prezentovaný názor odvolacieho súdu ohľadom domnelého úmyslu žalovanej sa bezdôvodne obohacovať považovala v rozpore s príslušnou judikatúrou, so zreteľom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. októbra 2018 sp. zn. 1Cdo/238/2017. Nesprávne právne posúdenie veci má spočívať v tom, že žalobkyňa v konaní žiadnym spôsobom nepreukázala úmysel žalovanej bezdôvodne sa obohatiť na úkor žalobkyne a preto nemožno aplikovať na daný vzťah 10-ročnú premľaciu dobu. Na základe uvedeného dovolateľka navrhla, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Pôvodná žalobkyňa sa k podanému dovolaniu vyjadrila v tom zmysle, že vzhľadom na medzčasom vydaný rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-485/19 PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o. z 22. apríla 2021 (ďalej aj „Rozsudok C-485/19“), bude potrebné celý inštitút premľania reštitučných nárokov spotrebiteľov prehodnotiť. Podľa výroku 1. Rozsudku C-485/19: „Zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, sa vzťahuje trojročná premľacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.“ Predmetný rozsudok Súdneho dvora EÚ je pokračovaním línie únijného výkladu premľania, vyjadrenej v rozsudku Súdneho dvora EÚ v spojených veciach C-698/18 a C-699/18, SC Raiffeisen Bank SA (ďalej len „Rozsudok RFB“). Podľa výroku 2. Rozsudku RFB: „Článok 2 písm. b), článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13, ako aj zásady ekvivalencie, efektivity a právnej istoty sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia súdnemu výkladu vnútroštátnej právnej úpravy, podľa ktorého žaloba o vrátenie súm bezdôvodne zaplatených na základe nekalých podmienky nachádzajúcej sa v zmluve uzatvorenej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom podlieha trojročnej premľacej lehote, ktorá začína plynúť odo dňa úplného splnenia tejto zmluvy, ak sa predpokladá, bez potreby overenia, že k tomuto dátumu spotrebiteľ musel vedieť o nekalom charaktere predmetnej zmluvnej podmienky, alebo keď pre podobné žaloby založené na určitých vnútroštátnych právnych predpisoch táto lehota začína plynúť až od okamihu určenia právneho dôvodu týchto žalôb súdom.“ Z citovaných rozsudkov podľa žalobkyne vyplýva, že na premľanie bezdôvodného obohatenia, vzniknutého v dôsledku neprijateľných zmluvných podmienok (v terminológii smernice 93/13, nekalých podmienok), ako aj na premľanie bezdôvodného obohatenia, vzniknutého v dôsledku absencie obligatórnych náležitostí spotrebiteľských zmlúv, začína plynúť premľacia doba, od okamihu určenia právneho dôvodu žalôb o vydanie bezdôvodného obohatenia súdom.

5. Právny zástupca pôvodnej žalobkyne advokát JUDr. Igor Šafranko podaním doručeným 04. februára 2022 oznámil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), že v konaní vystupujúca žalobkyňa E. U. zomrela XX. D.S. XXXX. Uvedenú právnu skutočnosť preukázal priloženým úmrtným listom a označil do úvahy prichádzajúcich dedičov. Zároveň predložil plnomocenstvo na zastupovanie E. U., narodeného XX. D. XXXX, M., U. XX/XX, v dovolacom

konaní. Dedičské konanie po žalobkyni E. U., rod. H., narodenej XX. D. XXXX, naposledy bytom A. XXX, bolo právoplatne (21.6.2022) skončené uznesením Okresného súdu Prešov z 21. júna 2022 sp. zn. 39D/124/2022 tak, že ako dedičia zo zákona v I. dedičskej skupine prichádzajú do úvahy jej deti: P. U., narodený XX. D. XXXX, D. U., narodený XX. E. XXXX, E. U., narodený XX. D. XXXX, E. L. J., rod. U., narodená XX. F. XXXX. Poručiiteľka Listinou o vydedení vydedila svojho manžela P. U., narodeného XX. E. XXXX, A. XXX, z dôvodov v listine uvedených.

5.1. Podľa § 63 CSP ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať (ods. 1). V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (ods. 2). Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (ods. 3). Podľa § 65 ods. 1 CSP právny nástupca podľa § 63 a 64 prijíma stav konania ku dňu zániku procesnej subjektivity svojho predchodcu. Na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzatí žaloby a o vzájomnej žalobe (§ 438 CSP ods. 1, 2).

5.2. Pretože úmrtím strany (fyzickej osoby) dochádza k strate jej procesnej subjektivity (por. § 61 CSP a § 7 Občianskeho zákonníka) a k tejto právnej skutočnosti došlo po začatí dovolacieho konania na strane pôvodnej žalobkyne, najvyšší súd rozhodujúci o podanom dovolaní bol postavený pred otázku, ktorý z postupov predpokladaných v cit. ustanovení § 63 ods. 1 CSP sa má uplatniť. Žaloby na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 451 ods. 1, ods. 2) sú žalobami na plnenie; v zmysle ustanovenia § 63 ods. 2 veta prvá CSP pritom súd v konaní pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor, pričom z povahy veci vyplýva, že majetkovým sporom sú predovšetkým spory, predmetom ktorých je nejaké plnenie a spory, predmetom ktorých je subjektívne právo oceneľné alebo vyjadriteľné v peniazoch. Preto v posudzovacom prípade po právoplatnom skončení konania o dedičstve neprichádza do úvahy zastavenie konania, ale iba pokračovanie v (dovolacom) konaní s dedičmi nežijúcej žalobkyne (§ 63 ods. 2 CSP). Na základe uvedeného najvyšší súd rozhodol, že v dovolacom konaní bude na strane žalobcu pokračovať s právnymi nástupcami pôvodnej žalobkyne E. U., rod. H., narodenej XX. D. XXXX, ktorá zomrela 20. januára 2022, a to s jej dedičmi: P. U., narodeným XX. D. XXXX, D. U., narodeným XX. E. XXXX, E. U., narodeným XX. D. XXXX, E. L. J., rod. U., narodenou XX. F. XXXX.

6. Po zhodnotení možnosti pokračovať v konaní s dedičmi pôvodnej žalobkyne, najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytykaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP).

9. Dovolaiteľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP

(odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu). Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

10. Žalovaná namietala odklon dovolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke unesenia dôkazného bremena o úmysle žalovanej (dodávateľa) bezdôvodne sa obohatiť, ktoré podľa dovolacieho súdu nemôže zaťažovať žalobcu ako spotrebiteľa. Mala za to, že súdy nižších inštancií vec nesprávne posúdili po právnej stránke, pretože dokázanie úmyslu žalovanej je potrebné s poukúzaním na konkrétne okolnosti prejednávanej veci preukázať a to tak, že žalovaná ako veriteľ v čase jej uzavretia a prijatia plnenia na základe zmluvy skutočne chcela, resp. vedela, alebo bola aspoň uzrozumená s tým, že sa na úkor (pôvodnej) žalobkyne bezdôvodne obohacuje. Správne mali súdy vec posúdiť tak, že dôkazné bremeno pri preukazovaní úmyslu žalovanej bezdôvodne sa obohatiť má zaťažovať žalobkyňu, ktorá však dôkazné bremeno neunesla a v konaní žiadnym spôsobom nepreukázala úmysel žalovanej bezdôvodne sa obohatiť na úkor žalobcu. Z uvedeného dôvodu nebolo ani možné aplikovať na daný vzťah desaťročnú premľaciu dobu.

11. Žalovaná na preukázanie odklonu dovolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu označila rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. októbra 2018 sp. zn. 1Cdo/238/2017.

12. Vzhľadom na skutočnosť, že dovolateľkou uplatnený dovolací dôvod bol vymedzený v zákonných mantineloch § 432 ods. 2 CSP, dovolací súd dospel k záveru, že bol splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP a na tomto základe podrobil rozsudok dovolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu; pristúpil k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. otázky úmyselného bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k uplatneniu desaťročnej premľacej doby (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

13. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

14. Dovolací súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že pokiaľ nejde o rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, resp. relevantné sú aj staršie zbierky (pozri ods. 12), tak možno za ustálenú prax považovať aj nepublikované rozhodnutie, ale musí spĺňať ďalšie predpoklady, a to (i) buď je tento názor vyjadrený opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach, alebo (ii) názor je vyjadrený aj v jednotlivom nepublikovanom rozhodnutí, ale na toto rozhodnutie (resp. právny názor v ňom vyjadrený) nadviazali niektoré neskôr vydané rozhodnutia, t. j. opäť musí ísť o akceptáciu právneho názoru v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu. Z uvedených rozhodnutí vyplýva, že pokiaľ najvyšší súd odkazuje na nepublikované rozhodnutia tvoriace jeho ustálenú rozhodovaciu prax, malo by ísť o viacero takých rozhodnutí, keď zároveň až v situácii takto definovaného vytvorenia ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP] možno považovať dotknutú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho

súdu za vyriešenú.

15. Žalovaná poukázala iba na jedno relevantné rozhodnutie najvyššieho súdu (sp. zn. 1Cdo/238/2017 z 18. októbra 2018 nepublikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, pozn.) a ktoré ako ukázala neskoršia súdna prax, nebolo prijaté najvyššími súdnymi autoritami; tak napr. Ústavný súd Slovenskej republiky v odôvodnení nálezu z 3. novembra 2022 I. ÚS 462/2022 o. i. uviedol: „19. Preskúmaním napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v okolnostiach danej veci ústavný súd nemohol inak, ako dospieť k záveru, že najvyšší súd v dôsledku absencie reflektovania na závery uvedené v rozhodnutí Súdneho dvora č. C-485/19 z 22. apríla 2021 (LH proti Profi Credit Slovakia s. r. o., pozn.) vydaného pred rozhodnutím v predmetnej veci a len strohým odvolaním sa na svoje pôvodné rozhodnutie (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/238/2017 z 18. októbra 2018, pozn.), ktoré však už v danom čase nebolo súladné s uvedenou judikatúrou Súdneho dvora, neposkytol sťažovateľke adekvátnu ochranu a porušil tak jej právo na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie. 20. Ak by najvyšší súd neopomenul vziať do úvahy predmetné rozhodnutie Súdneho dvora, nemohlo by z jeho strany ostať nepovšimnutým ani posúdenie otázky, či v danom prípade išlo o spotrebiteľský vzťah medzi sťažovateľkou a žalovanou, a od toho by následne musel závisieť aj záver týkajúci sa ne/riešenia otázky úmyselného bezdôvodného obohatenia vo vzťahu k uplatneniu 10-ročnej premĺčacej doby. Zároveň ústavný súd dáva do pozornosti, že najvyšší súd v tejto súvislosti opomenul vysporiadať sa aj so svojou vlastnou novšou judikatúrou (uznesením najvyššieho súdu 7Cdo/268/2021 z 28. februára 2022, pozn.), ktorá tieto závery (uvedené v rozhodnutí Súdneho dvora č. C-485/19 z 22. apríla 2021, pozn.) už uplatnila. Uvedené ústavný súd podotkol, berúc do úvahy, že nie je jeho úlohou zjednocovať judikatúru najvyššieho súdu. Už len uvedená skutočnosť, teda primárne absencia uplatnenia pre vec relevantnej judikatúry Súdneho dvora (v zmysle princípu prednosti, pozn.) na prípad sťažovateľky, je dostatočným dôvodom na to, aby zo strany ústavného súdu bol napadnutý rozsudok zrušený. Len na záver je vhodné podotknúť, že predmetné rozhodnutie Súdneho dvora je pre súdy precedentne záväzné, a to odvtedy, ako je uverejnené vo Vestníku Európskej únie v tom-ktorom jazyku členského štátu.“

16. Vo vzťahu k uvedenej právnej otázke došlo v čase po podaní predmetného dovolania k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to prostredníctvom uznesenia z 28. februára 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2021, publikovaného pod č. 15 v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 2/2022 ako judikát R 15/2022, ktorý vo vzťahu k nastolenej právnej otázke judikoval právnu vetu: „Analogická aplikácia desaťročnej objektívnej premĺčacej doby súdmi Slovenskej republiky pri práve spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka) získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, je právnym dôsledkom prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-485/19 zo dňa 22. apríla 2021 v právnom poriadku Slovenskej republiky.“

17. V publikovanom uznesení z 28. februára 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2021 (týkajúcom sa analogickej skutkovej a právnej problematiky) teda najvyšší súd dospel k záveru, že právne otázky položené dovolateľkou sú vyriešené rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie C-485/19 zo dňa 22. apríla 2021 (ods. 12). Doplnil, že „Podľa rozsudku súdneho dvora EU C-485/19 zo dňa 22. apríla 2021 zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, sa vzťahuje trojročná premĺčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.“ V ďalšom (ods. 17.) poukázal na skutočnosť, že „Predmetom konania je spotrebiteľský nárok, ktorý je harmonizovaný právom Európskej únie. Rozsudky Súdneho dvora EU majú prednosť pred vnútroštátnymi prameňmi práva a v rozsahu v ktorom vnútroštátne právo im odporuje ma súd povinnosť zdržať sa aplikácie konfliktného vnútroštátneho práva.“

18. V tejto súvislosti (v ods. 18) akcentoval tiež názor, že „vzhľadom na to, že podľa rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-485/19 zásada efektivity bráni vnútroštátnej úprave objektívnej trojročnej premlčacej lehoty je nevyhnutné na tento typ nárokov subsidiárne uplatňovať 10 ročnú objektívnu premlčaciu lehotu na vydanie bezdôvodného obohatenia (a to bez skúmania zavinenia). Dovolací súd súčasne poukazuje na vecne správny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého vo vzťahu k aplikovaniu 10-ročnej alebo 3-ročnej objektívnej premlčacej doby, odvolací súd poukazuje na bod 42. v spojení so záverom Písomných pripomienok Európskej komisie vo veci C-485/19 zo dňa 07.10.2019, kde Európska komisia uviedla, že čl. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 05.04.1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vo svetle zásady efektivity vykladať tak, že mu odporuje taká vnútroštátna úprava, v zmysle ktorej spotrebiteľ, ktorý uplatňuje svoj nárok na vrátenie plnenia bezdôvodného obohatenia vzniknutého na základe plnenia spotrebiteľa z nekalej zmluvnej podmienky má pre uplatnenie 10-ročnej objektívnej premlčacej doby povinnosť dokázať, že veriteľ úmyselne porušil práva spotrebiteľa. Aplikácii uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/238/2017 zo dňa 18.10.2018 bráni princíp prednosti rozsudku Súdneho dvora EU C-485/19.“

19. Vec prejednávajúci senát sa v celom rozsahu stotožňuje so závermi vyslovenými v publikovanom rozhodnutí najvyššieho súdu R 15/2022 a v okolnostiach posudzovanej veci na ne v celosti poukazuje. Pokiaľ teda dovolateľka s poukazom na nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu z 18. októbra 2018 sp. zn. 1Cdo/238/2017 dôvodila, že „Žalobca musí preukázať, že v čase kedy došlo k obohateniu, mal žalovaný úmysel získať majetkový prospech na jeho úkor. V prípade nepreukázania úmyslu žalovaného (vedomostnej aj vôľovej zložky úmyslu) musí byť aplikovaná všeobecná trojročná objektívna lehota“ dovolací súd pripomína, že jeho aplikácii bráni princíp prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-485/19 a že žalovanou označené rozhodnutie je v čase rozhodovania o podanom dovolaní už prekonané neskoršou judikatúrou najvyššieho súdu (R 15/2022), ktorú je na účely § 421 ods. 1 písm. a) CSP potrebné vnímať ako ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Odvolací súd sa riešením dovolacej otázky nastolenej žalovanou neodklonil od podstaty všeobecných právnych záverov ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Nosné dôvody (ratio decidendi) oboch nižších súdnych rozhodnutí, na základe ktorých bolo žalobe vyhovené, nie sú v kolízii s právnymi závermi zodpovedajúcimi judikatúre najvyššieho súdu (R 15/2022). Odvolací súd s meritórnym významom pre jeho rozhodnutie rozhodol v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu a teda napadnutým rozhodnutím nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

20. Keďže dovolacia námietka žalovanej, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v ňom vymedzenej právnej otázke (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) je nedôvodná, dovolací súd dovolanie žalovanej podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol.

21. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalobcom 1/ až 4/ v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP), ktorí ako právni nástupcovia prijali stav konania ku dňu zániku procesnej subjektivity svojej predchodkyne, priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.